

ENBİYA

﴿ ٢١ ﴾ سُورَةُ الْأَنْبِيَاءِ

Mekkidir. Âyetleri yüz on ikidir.

Fasılası : - ن ٠ م harfleridir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
﴿ ١ ﴾ اقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُّعْرِضُونَ ﴿ ٢ ﴾ مَا
يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنْ رَبِّهِمْ مُحَدَّثٍ إِلَّا اسْتَمَعُوهُ وَهُمْ يَلْعَبُونَ
﴿ ٣ ﴾ لَاهِيَةً قُلُوبُهُمْ وَأَسْرَأُوا النَّجْوَى الَّذِينَ ظَلَمُوا هَلْ هَذَا
إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ أَفَتَأْتُونَ السَّحَرَ وَأَنْتُمْ تَبْصُرُونَ ﴿ ٤ ﴾ قَالَ
رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ
﴿ ٥ ﴾ بَلْ قَالُوا أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ بَلْ افْتَرِيهِ بَلْ هُوَ شَاعِرٌ

فَلْيَاتِنَا بَايَةً كَمَا أُرْسِلَ الْأَوَّلُونَ ﴿٦﴾ مَا آمَنَتْ قَبْلَهُمْ مِنْ
قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا أَفَهُمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٧﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ إِلَّا
رِجَالًا نُوْحِي إِلَيْهِمْ فَسَئَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨﴾

sh:»3340

﴿٨﴾ وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدًا لَا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَمَا كَانُوا
خَالِدِينَ ﴿٩﴾ ثُمَّ صَدَقْنَاهُمُ الْوَعْدَ فَأَنْجَيْنَاهُمْ وَمَنْ نَشَاءُ
وَأَهْلَكْنَا الْمُسْرِفِينَ ﴿١٠﴾ لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ
ذِكْرُكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١١﴾

Meali Şerifi

Yaklaştı nâsa hisabları onlar ise hâlâ gaflette aldırıyorlar 1 Rablarından kendilerine gelen her yeni

ihbarı mutlak eğlenerek dinliyorlar 2 Kalbleri hep oyunda hem onlar o zalimler şu gizli fısıltıyı sirleştiler: bu

sırf sizin gibi, bir beşer artık göre göre sihere mi gidiyorsunuz? 3 Dedi: rabbım söyleneni bilir: Gökte de Yerde de ve o öyle semî, öyle alîmdir 4 Dediler: adgâsü ahlâm, yok onu uydurdu, yok o bir şâir, yoksa bize evvelkilerin gönderildikleri gibi bir âyet getirsin 5 Onlardan evvel ihlâk ettiğimiz hiç bir karye iyman etmedi şimdi onlar mı iyman edecekler? 6 Senden evvel de başka değil ancak kendilerine vahiy gönderdiğimiz bir takım ricâl gönderdik, haydin zikr ehline sorun bilmiyorsanız 7 biz onları hem yemek yemez bir cesed yapmadık hemde mühalled değıldiler 8 Sonra onlara olan va'de sadık olduk da kendilerini ve dilediklerimizi necata çıkarıp müsrifleri helâk ettik 9 Şanıım hakkı için size bir kitab indirdik ki bütün şanıımız onda? hâlâ akıllanmıyacaktınız? 10

3. ﴿وَأَسْرُوا النّٰجِیَّ﴾ - NECVÂ, gizli fısıltı demek olduğu halde bir de bunun sirren

söylendiğini tasrih etmek son derece gizlendiğini beyandır. Böyle iken

sh:»3341

min tarafillâh Resulullaha ma'lûm oldu da onlara ne söylediklerini haber verdi. Binaenaleyh şaşaladılar da

nereden duydu dediler. Cevaben 4. ﴿قَالَ﴾ dedi ki

﴿رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ﴾ bunun üzerine

nübüvveti itiraf etmeleri lâzım gelirken yine kendi aralarında 5.

﴿بَلْ قَالُوا أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ﴾ hayır, dediler, adgasü ahlâm -yalan ru'ya (Sûrei Yûsüfe

bak) lâkin yalan ru'ya ile bir hakikatın bilinemiyeceği âşikâr olduğundan dediler ki ﴿بَلْ افْتَرِيهِ﴾

hayır uydurdu - kendiliğinden attı üstüne vurdurdu. Bu iftirayı da beğenmediler de

﴿بَلْ هُوَ شَاعِرٌ﴾ hayır o bir şair - bir şiir söylüyor dediler. İşte rablarından gelen zikrile eğlenen,

Kur'an nâzil oldukça alay eden o kalbleri lâhî zalim kâfirler nübüvvetin bir Allah vergisi olduğuna inanmak

istemeyip kendi gönülleri o yunde olduğundan dolayı nefislerine kıyas ile onu gizliden gizli bir sihirbazlık,

bir hilekârlık addetmek isterlerken sirlere haber veren vahyin ı'cazı karşısında şaşırarak yok ru'ya yok

uydurma, yok şair diye saçmaladılar da nihayet

﴿فَلْيَأْتِنَا بَايَةً كَمَا أُرْسِلَ الْأَوَّلُونَ﴾ dediler, sanki inanacaklarmış gibi evvelki

Peygamberlerin mu'cizelerini istediler. Ki bu gün de hulâsa edildiği zaman münkirlerin müddeaytı

bunlardan ibarettir.

8. ﴿وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدًا لَا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ﴾ - Ya'ni cansız heykellerden

ibaret değiller idi 10. ﴿فِيهِ ذِكْرُكُمْ﴾ zikriniz bunda - ya'ni muhtac olduğunuz nasihat, ve vird-ü

zikriniz olacak şan-ü şeref bunda.

﴿١١﴾ وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً وَأَنْشَأْنَا بَعْدَهَا
 قَوْمًا آخَرِينَ ﴿١٢﴾ فَلَمَّا أَحْسَوْا بِأَسْنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ
 ﴿١٣﴾ لَا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوا إِلَى مَا أُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَمَسَاكِنِكُمْ
 لَعَلَّكُمْ تُسْأَلُونَ ﴿١٤﴾ قَالُوا يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ
 ﴿١٥﴾ فَمَا زَالَتْ تِلْكَ دَعْوَاهُمْ حَتَّى جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا
 خَامِدِينَ ﴿١٦﴾ وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا
 لَاعِبِينَ ﴿١٧﴾ لَوْ أَرَدْنَا أَنْ نَتَّخِذَ لَهْوًا لَاتَّخَذْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا إِنْ
 كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿١٨﴾ بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ
 فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ ﴿١٩﴾ وَلَهُ مَنْ فِي
 السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا
 يَسْتَحْسِرُونَ ﴿٢٠﴾ يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ ﴿٢١﴾
 أَمْ اتَّخَذُوا إِلَهًا مِنَ الْأَرْضِ هُمْ يُنْشِرُونَ ﴿٢٢﴾ لَوْ كَانَ

فِيهِمَا إِلَهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا
يَصِفُونَ ﴿٢٣﴾ لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ ﴿٢٤﴾

sh:»3343

﴿٢٤﴾ أَمْ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ إِلَهَةٍ قُلُوبًا هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ هَذَا ذِكْرُ
مَنْ مَعِيَ وَذِكْرُ مَنْ قَبْلِي بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُمْ
مُعْرِضُونَ ﴿٢٥﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي
إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿٢٦﴾ وَقَالُوا اتَّخَذَ
الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَانَ اللَّهِ بَلْ عِبَادٌ مُكْرَمُونَ ﴿٢٧﴾ لَا يَسْبِقُونَهُ
بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا
خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ ارْتَضَى وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ
﴿٢٩﴾ وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَهٌ مِنْ دُونِهِ فَذَلِكَ نَجْزِيهِ جَهَنَّمَ
كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٣٠﴾

Meali Şerifi

Halbuki biz zulmetmekte olan nice memleket kırdık geçirdik, ve arkasından diğçerlerini başka bir kavm olarak neşet ettirdik 11 Be'simizi hissettikleri vakit, hemen oradan üzengi depiyorlardı, 12 yok, dedik: tepinmeyin, dönün o içinde şimartıldığınız şeylere ve meskenlerinize, ki sorguya çekileceksiniz 13 Vay bizlere: bizler cidden zalimler idik dediler 14 Artık bütün davaları bu oldu kaldı, nihayet onları öyle yaptık ki biçildiler, söndüler 15 Biz o Göğü ve Yeri oyunculuk etmek üzere yaratmadık 16 Eğer bir eğlence ittihaz etmiş olsa idik

sh:»3344

onu kendi ledünnümüzden ittihaz ederdik, yapacak olsa idik öyle yapardık 17 Hayır biz hakkı bâtılın tepesine fırlatırız da beynini parçalar, bir de bakarsın o anda mahvolmuştur, vay sizlere de o ettiğiniz vasıfardan 18 Halbuki Göklerde Yerde kim varsa onundur, ve onun huzurundakiler ona ibâdetten ne çekinirler ne de yorgunluk duyarlar 19 Gece gündüz ona tesbih ederler, fütur getirmezler 20 Yoksa bir takım ilâhlar edindiler de Arzdan neşri onlar mı yapacaklar? Yerde Gökte Allahtan başka ilâhlar olsa idi

ikisi de fâsîd olmuş gitmişti, rabbın o arşın rabbi Allah münezzehe sübhandır onların isnad ettikleri
vasıflardan 22 O yaptığından mes'ul olmaz onlar ise mes'uldürler 23 Yoksa ondan başka ilâhlar mı
edindiler? De ki: haydi getirin bürhânınızı, işte benimle beraber olanların zikri ve benden evvelkilerin zikri,
fakat çokları hakkı bilmezler de onun için ı'raz ederler 24 Senden evvel hiç bir Resul göndermedik ki ona
şöyle vahyetmiş olmalıym: hakikat bu: benden başka ilâh yoktur, onun için hep bana ibadet edin 25 Böyle
iken dediler ki: Rahman veled ittihaz etti, tenzih o sübhana, doğrusu onlar ikram olunmuş kullardır 26 Onun
sözünün önüne geçmezler hep onun emriyle hareket ederler 27 O onların önlerindeki arkalarındaki
bilir ve onlar onun rıza verdiği kimselerden başkasına şefa'at etmezler, ve hepsi onun haşyetinden titrerler
28 Ve içlerinden her kim ben ondan başka bir ilâhım derse biz ona Cehennemî ceza veririz, zalimleri biz
böyle cezalandırırız 29

16. ﴿لَاعِبِينَ﴾ Oyuncu olarak yaratmadık - ya'ni üzerinizde türlü bedayi' ile meşhun bir sakfi

merfu' halinde yükselip duran Sema ve altınızda nice menafi' ile memlû bir mehdî mevzu' halinde döşenmiş
olan Arz ve aralarındaki acaibi mahlûkat, Gönülleri oyunda olan ve Rahmanın zikr-ü ihtarını eğlence yerine
koyan o zalimlerin tevehhüm etmek istedikleri gibi oyuncak değildir. Hakkı tanımak ve hayatı ebediyye
yolunda menafi'î âliyesinden

sh:»3345

istifade edilmek üzere hak ve hikmetle yaratılmış bürhanı kudrettir. Eğer bunlar yalnız beşerin hayatı

Dünyası için yaratılmış olsa idi « **إِنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ** » mantukunca bir

levh-ü leibden ibaret olmak lâzım gelirdi. Netekim hayatı Dünyadan başkasını düşünmiyen kâfirler, bütün

âlemi kendilerine bazıçe etmek istemişler ve hattâ bu hiss ile felsefe yapacağız diye neler söylemişlerdir.

Buyuruyor ki : 17. ﴿ **لَوْ أَرَدْنَا أَنْ نَتَّخِذَ لَهْوًا** ﴾ eğer biz bir eğlence itti haz etmek

murad etseydik ﴿ **لَاتَّخَذْنَا مِنْهُ لَهْوًا** ﴾ elbette onu ledünnümüzden itti haz ederdik - ya'ni

sırf ilâhî bir lehiv itti haz ederdik. Ve o halde o bir lehiv değil aynı hikmet olurdu. Demek ki Allah tealânın

lehiv itti haz etmesi kabili tesavvur değildir. - Yahud âlemi onlar tarafından eğlenmek üzere bir eğlence

değil, kendi tarafımızdan kendimiz için bir eğlence yapardık ﴿ **إِنْ كُنَّا فَاعِلِينَ** ﴾ eğer

yapacak olsa idik - öyle değil böyle yapardık amma yapmayız. Şanı ulûhiyyete bilfarz lehiv yakışsa idi

böyle yakışır, fakat, hakîmi mutlakın kemaline lehiv asla yakışmaz. Tâli batıl binaenaleyh mukaddem de

öyle.

21. ﴿هُمْ يَنْشُرُونَ﴾ - Neşri onlar mı yapacaklar? Ya'ni mevtayı kabirlerinden onlar mı

kaldıracak, ba'sedecekler?

22. ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ﴾ Yerde Gökte ya'ni bütün âlemi vücudde

öyle tasarruf edecek ibadet olunacak Allahın gayri ilâhlar olsa idi ﴿لَفَسَدَتَا﴾ lâbûd ikisi de fâsid

olurlardı - Yer ve Gök bütün âlem mahvolmuş bulunurdu ve yahud hiç vücade gelmezlerdi. Madem ki bütün

nizamile mevcuddurlar. Binaenaleyh Allahdan başka ilâh yoktur. Çünkü ilâh demek hiç bir

hususta

sh:»3346

aczi mümkün olmayacak vechile kudreti baliga sahibe demektir. Onun için Allahdan başka Arz ve Semada

kudretiyle tedbir ve tasarruf eden ilâhlar faredildiği takdirde her biri illeti tamme olmak lâzım gelir. Her

birinin kudreti baligaya malik olduğu ve iycad ve i'dam, ihya ve imâte, tagyir ve teddil ilh... alel'itlak her

tasarrufa bil'istıklâl kudreti bulunduğu farzedilmiş olur. Ve o halde Arz ve Semanın sıhhati vücudunda ya her biri müessir olacak veya yalnız birisi müesser olacak. Yalnız birisi müessir olacak ise diğerleri ilâh değil imiş demek olur. Ve eğer her biri müessir olacaksa müteaddid illetlerin ma'lû'li vahid üzerine bil'istıklâl tevarüd ve tesadümü lâzım gelir ki muhaldir. Tevaffuk üzere tevarüdlere de muhaldir, tehalüf üzere tevarüdlere de muhaldir. Zira tehalüf üzere olursa meselâ biri yapmak isterken diğeri yıkmak isterse eserde tenazu' ve temanu olur hiç bir şey vücade gelemez, Tevafuk üzere olursa istıklâlde tenazu' ve tenakuz olur. Ta'biri âharle kudretler beyinde tetârüd vuku' bulur veya hasılı tahsil lâzım gelir. Ve yine birinden ziyadesi ilâh olmamak ıktiza eder, ve eğer hepsinin ittifağıyla müştereken te'sirleri farzedilecek olursa bu surette de illeti tamme ancak mecmuu olacağından her biri müessiri tam değil cüz'i illet yan'i illeti nâkisa olmuş olur. Nâkis olan ise ilâh olamayacağından hiç biri ilâh olamamak ıktiza eder. O halde olsa olsa mecmuu birleşmek şartile bir ilâh olacak, ya'ni müteaddid ilâhlar cem'iyet: değil de nâkislardan mürekkeb bir cemiyetin küllüne bir ilâh denmiş olacak, halbuki her ne olursa olsun mecmu'da kadir bizatihi değildir, Arz-ü Semâ gibi bir terkib-ü nizama ve terkibini yapacak müessire muhtaçtır. Ma'lûldür. Muhtacın ma'lûlün ilâh olmayacağı ise âşikârdır. Velhasıl Allahın gayri ilâhlar ve hattâ ondan başka bir ilâh farzolunursa gerek iştirâk suretile farzedilsin ve gerek istıklâl suretile farzedilsin ilâh farzolanların ilâh olmaması lâzım gelir.

sh:»3347

Tenakuz muhakkak olurdu, vücudi mutlakta sıhhate imkân kalmaz, hiç bir vücut sahih olmazdı, Arz-ü

Sema bulunmazdı. Halbuki bu gün Arz-ü Semâ fasid değil sahihan ve muntazamen mevcuttur.

Binaenaleyh Allahın vahdaniyeti Arz-u Semânın mevcudiyetinden bizzarure ma'lûmdur.

﴿فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ﴾ imdi Allah o her şey'e galib, o

büyük vücut ve hıkat saltanatına sahib olan o rabbül'arş başka ilâhlar ittihaz eden müşriklerin, zâlimlerin,

gafillerin isnad ettikleri vasıflarından çok münezze bir sübhandır. Onu noksan şâibelerinden tenzih ederek

tesbih etmelidir.

O halde Allah o zâlimleri, kâfırları, o ehli şerri ne için yaratıyor? Velew bir zaman için olsun onların

fenalıklarına neye meydan veriyor? Denecek olursa 23. ﴿لَا يُسْئَلُ عَمَّا يَفْعَلُ﴾ o lâ

yüs'elüammâ yefaldır. - Fi'linden sual olunmaz hiç bir veçhile mes'ul olmak ihtimali yoktur. Hikmeti teharf

ve tefekkür olunmaz değil fakat zati sübhanîsi hiç bir fılden dolayı münakşa olunmak imkân ve ihtimali

olmadığı gibi efaline kendisinden başka hâkim bir illeti mucibe olacak bir niçin? Bulmak itimali de yoktur.

Çünkü onun fevkında hiç bir hâkim, hiç bir illet yoktur. O bütün hâkimlerin ahkemi, bütün esbab-ü ilenin

hâlık ve müsebbibi bir fâili muhtardır. Keyfe mâ yeşâ tesarruf eder, onunla beraber lehivden münezzehtir.

Hiç bir işi oyuncak değil her fıli aynı hikmettir. Hikmetin hakikati de kendi ilmindedir. Bildirirse bildirir,

bildirmezse yalnız kendi bilir. Hasılı ona karşı şu neye şöyle oldu, niçin yaptın söyle bakayım gibi sual-ü

ıtaba kalkışmak kimsenin haddi değildir. ﴿وَهُمْ يُسْأَلُونَ﴾ halbuki onlar, ya'ni kullar

mes'uldürler - huzur ilâhîde bütün fillerinden sual olunacak, ona göre sevabını veya azâbını göreceklerdir.

sh:»3348

24. ﴿قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ﴾ haydi, de getirin bürhanınızı - ya'ni Allahdan başka ilâh

ittihaz edenlerin da'valarını isbat edebilecek aklî ve naklî hiç bir delilleri yoktur. Halbuki umur diniyyede ve

bâhasus böyle en hatarlı bir da'vada delilsiz söylenen sözlerin de hukmü yoktur. Binaenaleyh bu

beyandan sonra dillerini boğazlarına tıkmak ve hadlerini bildirmek için ya Muhammed, onlara deki haydi o

da'vanıza bir bürhan getirmek mümkün ise getirin bakayım.

﴿هَذَا﴾ işte - de görüyorsunuz ya ﴿ذِكْرٌ مِنْ مَعِيَ﴾ benim meyyetimdekilerin zikri -

ya'ni ümmetime zikr-ü fikrolmak üzere tebliğ ve beyan ettiğim kitab ve tezkir

﴿وَذِكْرٌ مِنْ قَبْلِي﴾ ve benden evvelkilerin zikri - evvelki Peygamberlerin ümmetlerine edilen

tezkir - bunlar meydanda, hepsi aklî ve naklî ikame edilmiş tevhid bürhanlarıdır. Hani ya sizinki?.. Yahud

işte benim ümmetimin kitabı olan Kur'an ve evvelki ümmetlerin kitabı olan Tevrat ve saire ma'lûm bunlara

müracaat edin, sizin şirk da'vanıza bir bürhan bulabilir misiniz? Haydin bakalım! Ne mümkün

﴿بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ﴾ hayır onların ekserîsi hakkı bilmezler, taklid

arkasında giderler ﴿فَهُمْ مُعْرِضُونَ﴾ da onun için iraz etmektedirler. - Ancak bir akalliyet

vardır ki hakkı hoşlanmazlar, haksızlıklarından dolayı bile bile iraz ederler.

Bundan evvelki Peygamberlerin zikri tevhid değil idi diyecek olurlarsa:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا خَرَّ لَهُ خُفٌّ مَخْرُوجٌ﴾

﴿٣٠﴾ أَو لَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيًّا أَفَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣١﴾ وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيًا أَنْ تَمِيدَ بِهِمْ وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٣٢﴾ وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا وَهُمْ عَنْ آيَاتِهَا مُعْرِضُونَ ﴿٣٣﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٣٤﴾ وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِنْ قَبْلِكَ الْخُلْدَ أَفَإِنْ مِتَّ فَهُمْ الْخَالِدُونَ ﴿٣٥﴾ كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبَلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَاللَّيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٣٦﴾ وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ يَتَّخِذُونَكَ إِلَّا هُزُؤًا أَهْذَا الَّذِي يَذْكُرُ آلِهَتَكُمْ وَهُمْ بِذِكْرِ الرَّحْمَنِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٣٧﴾ خَلِقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَجَلٍ سَأَرِيكُمْ آيَاتِي فَلَا تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٣٨﴾

﴿٣٨﴾ وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٩﴾ لَوْ

يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا حِينَ لَا يَكْفُونَ عَنْ وُجُوهِهِمُ النَّارَ وَلَا عَنْ
ظُهُورِهِمْ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٤٠﴾ بَلْ تَأْتِيهِمْ بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ فَلَا
يَسْتَطِيعُونَ رَدَّهَا وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٤١﴾ وَلَقَدْ اسْتَهْزَى بِرِسْلِ
مِنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ
يَسْتَهْزِئُونَ

Meali Şerifi

Ya o küfredenler görmedilerdemi ki Semavât-ü Arz bitişik idiler de biz onları ayırdık, hayatı olan her şeyi

sudan yaptık, hâlâ inanmıyorlar mı? 30 Arzda da onları çalkalar diye baskılar oturttuk, hem onda bol bol

açıklıklar yaptık ki doğru gidebilsinler 31 Semayı da mahfuz bir sakıf yaptık, onlar ise onun âyetlerinden yüz

çeviriyorlar 32 Halbuki o, o hâlık ki geceyi, gündüzü ve Şems-ü Kameri yaratmış, bütün o ecram her biri

birer felekte yüzüyorlar 33 Bir de biz senden evvel hiç biri beşer için huld nasîb etmedik, şimdi ser ölürsen

onlar muhalled mi kalacaklar? 34 Her nefis ölümü tadacak ve sizi bir imtihan olarak şer ve hayr ile mübtelâ

kılacağız, hepiniz de nihayet bize irca' olunacaksınız 35 O küfredenler seni gördükleri vakıt da seni alaya

tutuyorlar, bu mu ilâhlarınızı anıp duran diyorlar, halbuki onlar hep rahmânın zikrine küfrediyorlar 36 İnsan

aceleden yaratıldı, yarın ben onlara âyetlerimi göstereceğim şimdi siz acele etmeyin 37 Bir de bu va'd ne

zaman? Doğru iseniz, diyorlar 38 Bilseler o küfredenler ne yüzlerinden ne arkalarından ateşi

men'edemiyecekleri, ve hiç bir taraftan yardım olunmayacakları o demi 39 Doğrusu o

sh:»3351

onları bağdeten gelecek de kendilerini dondura kalacak, artık ne reddini güçleri yetecek ne de kendilerine

mühlet verilecek 40 Kasem olsun ki senden evvel bir çok Peygamberlerle istihzâ edildi de içlerinden alay

edenleri o istihzâ ettikleri şey kuşatıverdi 41

30. ﴿أَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ O küfredenler görmediler mi? Baksalar â. Veya

haberleri yok mu, sorsalar â, ve yâhudşu re'y-ü fikirde değiller mi?

﴿أَنَّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ ki Semavât ve Arz-şu gördükleri âlemin yukarı kısmını teşkil

eden yer ﴿كَانَتْ رَتْقًا﴾ ratk idiler-ikisi de deliksiz idi, yukarıdan yağmur yağmıyor, Yerde ot

bitmiyordu, bunu görüyorlardı. Ve yâhud Arz, dağsız deresiz yekpare, eb'adi Sema da Şems ve Kameri,

ecram ve kevakibi yok yekpare idi, ve yâhud Arz, ecrami ve ecrami Semâviyyeye bitişik hepsi bir şeydi. O

mütenevvi' ecram ve ecsam yok hepsi mütemasil bir madde idi, ve yâhud hepsi ibtida ma'dum olmakta

müşterek idi, haricde mevcut ve mütemayiz değil idi. Bunları da ahvali meşhudeden re'y-ü istidlâl ile veya

nakl-ü semî ile bilirler. Veya bilebilirler. Baksalar â ﴿فَفَتَقْنَاهُمَا﴾ öyle iken biz onları

fatkettik-kopardık ayırdık yoğiken yaratıldılar,

sh:»3352

bir şey iken çoğaldılar. İbtida duman gibi bir madde iken müteaddid ecram ve ecam oldular. Bir tabiatta

kalamayıp muhtelif tabiatlere tenevvü' ettirildiler, Arz Semavâtın ayrıldı, yukarisından yağmur yağdırıldı.

Üzerinde otlar bitirildi ﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيًّا﴾ ve her hayy şeyi

sudan husule getirdik-ya'ni gerek nebat ve gerek hayvan, gerek insan zihayat olan şey'in hayatına suyu

sebebe kıldık. Ba'zıları burada sudan murad nufte olduğuna kail olmuşlardır. Lâkin bu surette hayvanattan

bir kısmı hayy mefhumundan tahsis olunmak ıycab edecektir. Halbuki su zâhiri vechile asıl ma'nâsına

olduğu takdirde « كُلُّ شَيْءٍ حَيٌّ » mefhumu alel'umûm hayvanattan başka nebatata dahi şamil

olacaktır. Ve filhakika gerek hayati hayvanînin ve gerek hayati nebatînin suya olan alâkası da ma'lûmdur.

Son zamanlarda suyun en mühim unsurunu teşkil eden müvellidülma bütûn anasırın esasî gibi mutalea

olunmağa başladığına nazaran Kur'anın ihtarı daha şumullü bir hakikate işaret de ihtiva etmiş olur. Gerçi kimyayı uzvîde karbon bir esas olarak mutalea edilmektedir. Ve hayatın heva ile alâkası vardır. Fakat zikri şey, mâadaya münâfi olmadığı gibi bunlar umum için su kadar bariz ve meşhud da olmadığından burada en zâhir delil ileri sürülmüştür ki o da sudur. Suyun ratk ve fatk ile münasebeti bâhir ve herkes için zâhirdir.

Tabiat üzerinde bu ratk ve fatk ve bu tahvil o kâfirlerin görüb durdukları veya rey-ü fikr ile bildikleri veya

haber aldıkları bir fi'l ve te'sir olduğu halde ﴿أَفَلَا يُؤْمِنُونَ﴾ yine de iymana gelmezler ha!...

Bir sudan yaradıldıklarını bilirler de hâlâ Allahın sun-u te'sirine inanmazlar, tabiat tabiat derler dururlar

ha!... iş tabiate kalsa idi tabiat kendi kendine değişir mi idi?

sh:»3353

Arz-ü Sema ademden vücade gelirler miydi? veya Arz, Semadan ayrılır mı idi? Veya kuru hevada

yukarıdan yağmur yağar, kuru toprakta otlar bitermiydi, sonra o câmid tabiatlerde aynı bir sudan muhtelif

hayatlar husule gelir mi idi, insanlar olurmuydu, kendileri hayat bulumiydi? Onlar kendilerini parçalanmaz

mı zannediyorlar? 31. ﴿وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِهِمْ﴾

Halbuki onları yaratan biz o Arzda kendilerini sarsacak diye ağır baskılar yaptık-ya'ni Semadan ayırdığımız

ve üzerinde kendilerine sudan hayat verdiğimiz insanları Arz hareketiyle çalkayıp muztarib etmesin, sakin

olacak Yer bulsunlar diye o Arzda suya mukabil sulb oturaklı kıt'alar. dağlar husule getirdik. Bir düşünmeli

ki Arz, mayi' bir halde kalsa idi ve Arz hareket ettikçe insanlar çalkayıp dursa idi ne büyük ıztrab olurdu,

kütlei türabiyyenin yaratılması ve dağların kazık gibi oturtulması ile bu ıztrab bertaraf edilip Arz, hayati

beşer için kabili süknâ bir hale getirildi ﴿وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا﴾ ve onda bir

takım meydanlar, yollar yaptık ﴿لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ﴾ ki hidayeti bulabilsinler-matlûblarına doğru

gidebilsinler veya hak yolunu tutsunlar 32. ﴿وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا﴾

Semayı da öyle bir sakıf yaptık ki mahfuz « وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ »

mantukunca Şeytanların tearruzundan mahfuz. Ve yâhud vakti ma'lûmuna kadar fesad ve inhilâlden

mahfuz. «

إِنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا وَلَئِن زَالَتَا إِنْ
﴿وَهُمْ عَنْ آيَاتِهَا مُعْرِضُونَ﴾ « أَمْسَكَهُمَا مِنْ أَحَدٍ مِنْ بَعْدِهِ » onlar

ise bunun âyetlerinden ı'raz etmektedirler. -Semâda Allahın kudret-ü vahdaniyyetine delâlet etmekte

bulunan bunca delillerin delâletlerinden yüz çevirip geçiyorlar.

33. ﴿وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ﴾ Halbu ki

Allah odur ki geceyi ve gündüzü Güneşi ve Kameri halketir

sh:»3354

﴿كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ﴾ Her biri bir felekte yüzüyorlar-Demek ki zannedildiği gibi

onları felek döndürüyor değil, onlar felekte ve her biri bir felekte yüzüyorlar. Felek devreden şey demek

olduğuna göre ba'zıları feleği bir cismi devvar addetmişlerdir ki bunlar zamanlarının fen telâkkisine

kapılmış görünüyorlar. Halbuki Dahhâkten rivayet olunduğu üzere felek, nücumin medarı, ya'ni devrettiği

mahal diye ta'rif edilmiştir ki sırf riyazî bir ifadedir. Son zamanlarda lisanımızda bu medar kelimesi gibi

«mahrek» demek te istilâh olmuştur. Biri devirden ismi mekân, biri de hareketten ismi mekândır. Âyette

yalnız Şems-ü Kamer mezkûr olduğu halde haberde tesniye getirilmeyip de ikiden ziyadeyi ifade eden

cemi' sıygasıyla «يَسْبَحُونَ» buyurulması şayanı dikkat görülmüştür. Burada müfessirîn bir kaç vecih

söylemişlerdir. Birisi «وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ» takdirinde olmasıdır ki Şems-ü

Kamerin yanında nücumin hazfedilmiş sonra da kül ve cemi' ile hepsine işaret olunmuş demektir. İkincisi bu

karîne ile Şems-ü Kamerden cinsi nücumin kastedilmiş olmasıdır. Bunu ba'zıları, metali'nin ihtilâfı itibarıyla

Şems-ü Kamerin bir kesreti gibi mülâbaza etmek ve binaenaleyh diğer yıldızları meskûtün anı bırakmak

istemmiştir. Lâkin bu vecih mülâhaza edilecek olunca sâir yıldızların da kimisi Kamer ma'nâsında olduğuna işareten bu ikisini hepsinin cinsi gibi ahzetmek dahâ münasibdir. Sonra «kül» ta'mimi Şems-ü Kamerle beraber mâkablinde zikri geçen Arzı dahi ihtiva ederek hepsine işaret olmak da muhtemeldir ki Arz, Şems, Kamer bütün ecrandan her biri bir felekte yüzüyorlar demek olur. Ve demek ki ne kadar ecram varsa o kadar da felek var. Hâsılı hangisi olursa olsun şurası muhakkak ki burada eski fenni Hey'et nazariyyesini bir ibtal vardır. Zira onlar Şems-ü Kameri, felek hareket ettiriyor diyorlardı. Burada ise her birinin birer felekte kendilerinin yüzdükleri haber veriliyor ki ecrandan her

sh:»3355

birinin fezada bir mihver veya mahrek üzerinde hareket ettikleri kail olan yeni Hey'et nazariyyesinin esası da budur. Şübhe yok ki ekilerin nazarında da fenleri şimdikilerinki gibi ve belki daha kuvvetli bir kanatle ta'kib ediliyordu. Demek ki bu gün bu ve emsali âyetler de Kur'anın fenne karşı büyük bir zaferini okumaktayız. O halde bildiğimiz fenne muhalif görünen noktalara tesadüf edildiği zaman Kur'anı fenne uydurmağa çalışmalı, fenni Kur'ana tevfik etmeğe uğraşmalıdır. Şimdi teemmül etmeli ki kimi Güneş, kimi Kamer, kimi ziya, kimi nûr, bütün ecrandan her biri bir felekte, kendine mahsus bir dairede yüzüyor da

yüzüyor, hiç biri sâkin değil, hepsi birer hareketi devriyyede, bir tutarı yok, hepsi muallâkta, hepsi yolunda,

hepsi nizamında, hepsi mahfuz yüzüyorlar da yüzüyorlar. Bu ne bedi' san'at ne büyük kudret ve ne yüksek

âyetlerdir. Bunların hepsinden Allahın azamet-ü vahdaniyyeti okunur. Lâkin kâfirler bunları görseler dahi

delâletlerinden ı'raz ederler de şuna isnad etmeğe kalkışirlar. Zerrece insafi olanların ı'tıraf etmesi lâzım

gelir ki işbu « كُلُّ فِى فَلَكٍ يَسْبَحُونَ » kavli kerîmi Allah tealânın kudret-ü vahdaniyyeti

âyetlerini âlemi şühudda irâe ederken aynı zamanda âyâti ilâhiyyeden birisi de nûri Muhammedî olduğunu

göstermek için nübüvveti Muhammediyyeyi anlatacak bir delili mahsus olmak üzere Arzın Semâdan

ayrılmış olması gibi bir hakikati ilmiyye ile Fizık ve Felsefe eshabına ders verdikten sonra Batlimyus

hey'etini kökünden yıkan bir vecize ile Hey'et eshabına de yeni bir fenne mebde' olacak bir düsturu ılmî

vermiş bulunuyor. Gerçi Kopernik, Nevton, Lâplâs gibi bu fennile tevaggul eden kimselerin böyle bir düstur

bulmaları haddi zatında mühim bir muvaffakiyyeti ilmiyye, bir dehâ olmakla beraber bir mu'cize teşkil

etmezse bunu ümmî bir fitratın bütün cihanı fenne karşı bir makamı tehaddîde haber verivermiş olması

onun nübüvvetini meydana koyan

âyâti ilâhiyyeden bir âyet olduğunda da Őupheye mahal bırakmaz.

34. ﴿وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِنْ قَبْلِكَ الْخُلْدَ﴾ Bir de biz senden evvel hiç bir

beŐeri muhalled kıldadık - her kim olursa olsun beşer cinsinden hiç bir ferde bu âlemde beka nasîb

etmedik ﴿أَفَأَنْتَ مِتَّ فَهُمْ الْخَالِدُونَ﴾ o halde sanki sen ölürsen onlar kalacaklar

mı? -Ya'ni senin ölümünü gözeten « نَتَرَبَّصُّ بِه رَيْبَ الْمُنُونِ » diyen o kâfirler bâkı mı

kalacaklar ki senin mevtinle müteselli olmak istiyorlar? 35. ﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ﴾

her nefis, ölümü tatacaktır - o acıyı duyacaktır (Sûrei Âli İmrana bak)

﴿وَنَبَلُّوكُمْ بِالْأَشْرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً﴾ ve biz, sizi bir imtihan olmak üzere Őerr-ü hayr ile

mübtelâ kılacağız - bu âlem, böyle bir dari ibtilâ ve imtihanadır ki her hayrının önünde bir Şey vardır. Bununla

beraber ölümle her işi bitiriverecek de değildir ﴿وَالَيْنَا تُرْجَعُونَ﴾ sonra hep bize irca'

olunacaksınız - da haşr-ü neşr olunup hesap görülecek, imtihanların hayır veya Şer mücazat veya mükâfatı

verilecek.

36. ﴿وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ كَفَرُوا الْخُ

﴿٤٢﴾ قُلْ مَنْ يَكْلُوكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ مِنَ الرَّحْمَنِ بَلْ هُمْ

عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ مُعْرِضُونَ ﴿٤٣﴾ أَمْ لَهُمْ آلِهَةٌ تَمْنَعُهُمْ مِنْ دُونِنَا
لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَ أَنْفُسِهِمْ وَلَا هُمْ مِنَّا يُصْحَبُونَ ﴿٤٤﴾

sh:»3357

﴿٤٤﴾ بَلْ مَتَّعْنَا هَؤُلَاءِ وَآبَاءَهُمْ حَتَّى طَالَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ أَفَلَا
يَرَوْنَ أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا أَفَهُمُ الْغَالِبُونَ
﴿٤٥﴾ قُلْ إِنَّمَا أُنذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ وَلَا يَسْمَعُ الصُّمُّ الدُّعَاءَ إِذَا
مَا يُنذَرُونَ ﴿٤٦﴾ وَلَكِنَّ مَسْتَهْمَ نَفْحَةٍ مِنْ عَذَابِ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ
يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٤٧﴾ وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ
لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ
خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَى بِنَا حَاسِبِينَ ﴿٤٨﴾

Meali Şerif

De ki sizi: gece ve gündüz o rahmandan kim koruyabilir? Fakat onlar rablarının zikrinden sarfı nazar

etmişlerdir 42 Yoksa onlar için kendilerini önümüzden men'edecek ilâhlar mı var? Onlar kendi nefislerini bile kurtaramıyacakları gibi bizden sahabet de olunmazlar 43 Doğrusu biz, onları ve atalarını yaşattık hettâ o ömür onlara uzun geldi, fakat şimdi görmüyorlar mı o Arzı etrafından eksiltip duruyoruz, o halde galip onlar mı? 44 De ki ben sizi ancak vahyile inzar ediyorum, amma ne kadar inzar edilseler sağırılar da'veti işitmezler 45 Maamafih kasem olsun rabbının azâbından onlara bir nefha dokunursa muhakkak diyeceklerdir ki vay bizlere! Bizler cidden zâlimler idik 46 Biz ise Kıyamet günü için mizanlara

sh:»3358

adâleti koruz da hiç bir nefis, zerrece zulm edilmez, bir hardel tanesi ağırlığınca da olsa onu getirir koruz, hisabcı da biz yeteriz 47

44. ﴿أَنَا نَاتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا﴾ - Sûrei Ra'de bak.

Evvelki Peyamberlere neler verildiğine gelelim :

﴿٤٨﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ وَهَارُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيَاءً وَذِكْرًا
لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٩﴾ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَهُمْ مِّنَ السَّاعَةِ
مُشْفِقُونَ ﴿٥٠﴾

Meali Şerifi

Celâlim hakkı için biz Musâ ile Harûna fûrkan ve bir zıya ve bir zikir vermiştik, müttekiler için 48 O

müttekiler için ki rablarına gıyabda haşyet beslerler ve o saatten titrer dururlar 49

48. ﴿الْفُرْقَانَ وَضِيَاءً وَذِكْرًا﴾ - Ya'ni Musâ ve Hârûna verilen âyât ve mu'cizât içinde

en mühim ve en müfid olarak Tevrat verildi ki hakkıla bâtılı fârik ahkâmı, tenvir ve tezkir ifade eden irşadat

ve mevaızı muhtevi idi. Bu böyle.

﴿٥٠﴾ وَهَذَا ذِكْرٌ مُّبَارَكٌ أَنْزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴿٥٠﴾

Meali Şerifi

İşte bu - Kur'an - da bizim indirdiğimiz mübarek zikirdir şimdi siz bunu mu inkâr ediyorsunuz

50

sh:»3359

50. ﴿وَهَذَا﴾ işte bu da - ya'ni Kur'an da ﴿ذِكْرٌ مُّبَارَكٌ﴾ öyle mübarek bir zikirdir ki

﴿أَنْزَلْنَاهُ﴾ onu biz indirdik - ey evvelki Peygamberlere verilen gibi âyet isteyenler

﴿أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ﴾ şimdi siz bunu mu inkâr ediyorsunuz.

﴿٥١﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُشْدَهُ مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا بِهِ عَالِمِينَ
﴿٥٢﴾ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا
عَاكِفُونَ ﴿٥٣﴾ قَالُوا وَجَدْنَا آبَاءَنَا لَهَا عَابِدِينَ ﴿٥٤﴾ قَالَ

لَقَدْ كُنْتُمْ أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٥٥﴾ قَالُوا اجْعَلْنَا
بِالْحَقِّ أَمْ أَنْتَ مِنَ اللَّاعِبِينَ ﴿٥٦﴾ قَالَ بَلْ رَبُّكُمْ رَبُّ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الَّذِي فَطَرَهُنَّ وَأَنَا عَلَىٰ ذَلِكُمْ مِنَ
الشَّاهِدِينَ ﴿٥٧﴾ وَتَاللَّهِ لَأَكِيدَنَّ أَصْنَامَكُمْ بَعْدَ أَنْ تُوَلُّوا
مُدْبِرِينَ ﴿٥٨﴾ فَجَعَلَهُمْ جُذَاذًا إِلَّا كَبِيرًا لَهُمْ لَعَلَّهُمْ إِلَيْهِ
يَرْجِعُونَ ﴿٥٩﴾

sh:»3360

﴿٥٩﴾ قَالُوا مَنْ فَعَلَ هَذَا بِالْهَيْتِنَا إِنَّهُ لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٦٠﴾
قَالُوا سَمِعْنَا فَتَىٰ يَذُكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ ﴿٦١﴾ قَالُوا فَاتُّوا
بِهِ عَلَىٰ أَعْيُنِ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ ﴿٦٢﴾ قَالُوا ءَأَنْتَ
فَعَلْتَ هَذَا بِالْهَيْتِنَا يَا إِبْرَاهِيمُ ﴿٦٣﴾ قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ
هَذَا فَسْأَلُوهُمْ إِنْ كَانُوا يَنْطِقُونَ ﴿٦٤﴾ فَرَجَعُوا إِلَىٰ أَنفُسِهِمْ
فَقَالُوا إِنَّكُمْ أَنْتُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٦٥﴾ ثُمَّ نَكَسُوا عَلَىٰ رُءُوسِهِمْ
لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا هَؤُلَاءِ يَنْطِقُونَ ﴿٦٦﴾ قَالَ افْتَعَبُودُونَ مِنْ دُونِ

اللَّهُ مَا لَا يَنْفَعُكُمْ شَيْئًا وَلَا يَضُرُّكُمْ ﴿٦٧﴾ أَفِ لَكُمْ وَلِمَا
تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٨﴾ قَالُوا حَرِّقُوهُ
وَأَنْصُرُوا آلِهَتَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ ﴿٦٩﴾ قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي
بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴿٧٠﴾ وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمْ
الْأَخْسَرِينَ ﴿٧١﴾

sh:»3361

﴿٧١﴾ وَنَجَّيْنَاهُ وَلُوطًا إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا
لِلْعَالَمِينَ ﴿٧٢﴾ وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً وَكُلًّا جَعَلْنَا
صَالِحِينَ ﴿٧٣﴾ وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ
فَعَلِ الْخَيْرَاتِ وَأَقَامِ الصَّلَاةَ وَآتَاءَ الزَّكَاةَ وَكَانُوا لَنَا
عَابِدِينَ ﴿٧٤﴾

Meali Şerif

Şanım hakkı için bundan evvel de İbrahime rüşdünü vermiştik 51 O vakit ki babasına ve kavmine ne bu başına toplanıp durduğunuz temasıl dedi 52 Atalarımızı bunlara ibadet ediyor bulduk dediler 53 Kasem olsun ki dedi, siz de atalarınız da açık bir dalâl içindesiniz 54 Dediler: ciddi mi söylüyorsun yoksa sen şakacılarından mısın 55 Doğrusu, dedi: rabbınız o Göğlerin ve Yerin rabbıdır ki onları yaratmıştır ve ben buna şehadet edenlerdenim 56 Ve tallahi siz dönüp gittikten sonra putlarınıza lâhüdd bir tedbir yapacağım 57 Derken onları parça parça etti, ancak bir büyüklerini bıraktı ki belki ona müracaat ederler 58 Bunu bizim ilâhlarımıza kim yapmış? Her halde o zalimlerden biri dediler 59 Bir delikanlı işittik bunları anıyor adına İbrahim deniyormuş dediler 60 Haydin dediler: getirin onu nâsın gözleri önüne belki şehadet ederler 61 Dediler: sen mi yaptın bunu ilâhlarımıza ya İbrahim 62 Belki dedi şu büyükleri yapmıştır, sorun bakalım onlara eğer söylerlerse 63 Bunun üzerine vicdanlarına müracaat ettiler de dediler: doğrusu siz haksızsınız

Sonra yine tepeleri üstü ters döndüler,

sh:»3362

sen cidden bilirsin ki bunlar söylemez dediler 65 O halde dedi: Allahı bırakıp da size hiç bir faide veremeyecek, zarar da edemeyecek nesnelere mi tapıyorsunuz? 66 Yuf size ve Allahdan başka

taptıklarınıza! hâlâ akıllanmıyacak mısınız? 67 Siz bunu, dediler: yakın da ilâhlarınızın öcünü alın, bir iş yapacaksınız 68 Ey nâr, serin ve selâmet ol İbrahime dedik 69 Ona bir dolab kurmak istediler, biz de daha ziyade kendilerini husrâna düşürdük 70 Ve onu Lût ile beraber kurtarıp içinde âlemîne bereketler verdiğimiz Arza çıkardık 71 Ve ona İshaki ihsan ettik, fazla olarak Ya'kubu da ve her birini salihînden kıldık 72 Ve hepsini emrimizle yol göteren imamlar ettik ve kendilerine hayırlar işlemeği, namaz kılmayı zekât vermeyi, vahyeyledik ve hep bize âbid idiler 73

﴿٧٤﴾ وَلُوطًا آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْقَرْيَةِ الَّتِي
كَانَتْ تَعْمَلُ الْخَبَائِثَ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَاسِقِينَ ﴿٧٥﴾
وَأَدْخَلْنَاهُ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٧٦﴾

Meali Şerifi

Lût, ona da hüküm, bir ilim verdik ve onu habasetler işliyen o karyeden kurtardık, hakikat onlar kötü,

fasık bir kavim idiler 74 Onu ise rahmetimize idhal eyledik, çünkü o cidden salihînden idi 75

﴿٧٦﴾ وَنُوحًا إِذْ نَادَى مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ
مِنَ الْكُرْبِ الْعَظِيمِ ﴿﴾

sh:»3363

﴿٧٧﴾ وَنَصْرَنَا مِنْ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا إِنَّهُمْ كَانُوا
قَوْمًا سَوَاءً فَأَغْرَقْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿﴾

Meali Şerifi

Nuhu da, zira mukaddemâ nidâ etmişti, biz de duâsını kabul ettik de kendisini ve ehlini büyük bir

sıkıntıdan kurtardık 76 Ve âyetlerimizi tekzip eden kavmden öcünü aldık, hakikat onlar kötü bir kavim idiler,

biz de hepsini birden gargettik 77

﴿٧٨﴾ وَدَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ إِذْ يَحْكُمَانِ فِي الْحَرْثِ إِذْ نَفَشَتْ فِيهِ

غَنَمِ الْقَوْمِ وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ ﴿٧٩﴾ فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ
وَكَوَلَّا آتِينَا حُكْمًا وَعِلْمًا وَنَحْنُ نَسُخَرُّنَا مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالِ يُسَبِّحْنَ
وَالتَّيْرُ وَكُنَّا فَاعِلِينَ ﴿٨٠﴾ وَعَلَّمْنَاهُ صِنْعَةَ لُبُوسٍ لَّكُمْ
لِتُحْصِنَكُمْ مِنْ بَأْسِكُمْ فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ ﴿٨١﴾ وَلِسَلِيمَانَ
الرِّيحَ عَاصِفَةً تَجْرِي بِأَمْرِهِ إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا وَكُنَّا
بِكُلِّ شَيْءٍ عَالِمِينَ ﴿٨٢﴾

sh:»3364

﴿٨٢﴾ وَمِنَ الشَّيَاطِينِ مَنْ يَغُوصُونَ لَهُ وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا دُونَ
ذَلِكَ وَكُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ ﴿٨٣﴾

Meali Şerifi

Davud ile Süleymanı da, o vakit ki ikisi de hars hakkında hüküm veriyorlardı, o vakit ki ekinde geceleyin

kavmin davarı yayılmıştı, biz de hükümlerine şâhid idik 78 Derhal onu Süleymana anlattık, bununla berâber

her birine bir hukûm ve bir ilim vermiştik ve Davudun maiyyetinde dağları müsahhar kılmıştık, kuşlarla

beraber tesbih ediyorlardı ve biz bunları yaparız 79 Bir de ona sizin için sizi harbinizin şiddetinden korusun

diye giyecek san'atı ta'lîm etmiştik, şimdi siz şükrüne eda ediyor musunuz? 80 Süleyman için de şiddetli

rüzgârı ki o içine bereketler verdiğimiz Arza emriyle cereyan ediyordu ve biz her şeyi biliriz 81

Şeytanlardan da onun için dalgıçlık edenleri ve daha başka amel için çalışanları teshîr etmiştik ve hep

onları zabteden biz idik 82

78. ﴿اذْ يَحْكُمَانِ فِي الْحَرْثِ﴾ hani harste ikisi de hukmettiler

﴿اذْ نَفَشْتَ فِيهِ غَنَمَ الْقَوْمِ﴾ hani onda kavmin koyunları yayılmıştı - rivayet

olduğuna göre Davud aleyhisselâm koyunların aynıyle harsin tazminine hukmetmişti, Süleyman

aleyhisselâm, ise koyunların menfeatiyle tazminini tarafeynin haline erfak görmüştü.

﴿وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ﴾

﴿٨٣﴾ وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ
الرَّاحِمِينَ﴾

sh:»3365

﴿٨٤﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ
وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَذِكْرَى لِلْعَابِدِينَ ﴿٨٥﴾

Meali Şerifi

Eyyubu da, zira « أَنَّى مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ » diye rabbına

nidâ etti 83 Biz de duâsını kabul ettik de hemen kendisindeki durru açtık ve tarafımızdan bir rahmet ve

âbidler için bir muhtıra olmak üzere ona ehlini ve beraberlerinde onların bir mislini de verdik 84

﴿٨٥﴾ وَأَسْمِعِلْ وَأَدْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلُّ مِنَ الصَّابِرِينَ
﴿٨٦﴾ وَأَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُمْ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٧﴾

Meali Şerifi

İsmaili de, İdrisi de, Zül'kıflî de; hepsi sabırından 85 Bunları da rahmetimize idhal eyledik, çünkü cidden

salihîndendirler 86

﴿٨٧﴾ وَذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ
فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ
مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٧﴾

sh:»3366

﴿٨٨﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُنجِي
المؤمنين ﴿٨٨﴾

Meali Şerif

Zennunu da; hani öfkelenerek gitmişti de biz kendisini aslâ sıkıştırmayız zannetmişti, derken zulmetler

içinde « أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ » diye nidâ etti 87 Biz de

duâsını kabul ile icabet ettik de kendisini gamden kurtardık ve işte mü'minleri böyle kurtarız 88

87. ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾

senden başka ilâh yok, sana arzı tesbih ederim, ben doğrusu zâlimlerden oldum.

﴿٨٩﴾ وَزَكَرِيَّا إِذِ نَادَى رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ
الْوَارِثِينَ ﴿٩٠﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيَىٰ وَأَصْلَحْنَا لَهُ
زَوْجَهُ إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا
وَرَهْبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ ﴿٩١﴾

Meali Şerifi

« رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ » Zekeriyayı da; hani rabbına

diye nidâ etmişti 89 Biz de duâsını kabul ile icabet ettik de

sh:»3367

kendisine Yahyâyı verdik ve onun zevcesini ıslâh eyledik, hakikat bunlar hayrâtta müsaraat ve bize rağbet

ve rehbetle duâ ederlerdi ve bizim için haşı'lerdi 90

89. ﴿رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ﴾ rabbım! beni tek

bırakma, gerçi sen, vârislerin en hayırlısısın.

﴿٩١﴾ وَالَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهَا مِنْ رُوحِنَا
وَجَعَلْنَاهَا وَابْنَهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ ﴿٩٢﴾

Meali Şerifi

Ve o dişiyi de ki ırzını muhkem korudu da kendisine ruhumuzdan nefhettik, ve kendisile oğlunu âlemîne

bir âyet kıldık 91

91. ﴿وَالَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا﴾ o Hanımı da ki ırzını muhkem korudu.

﴿فَنَفَخْنَا فِيهَا مِنْ رُوحِنَا﴾ da kendine ruhumuzdan nefhettik - ya'ni «

﴿قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي﴾ mantukunca emrimizden olan ve Âdeme nefhedilen ruh

cinsinden üfledik, içinde İsâ'yı İhya eyledik. Yâhud ruhumuzdan demek ruhumuz tarafından demektir ki

Cibrîl, namı diğerle Ruhulkudüs vasıtasile nefhettik demek olur. Netekim Sûrei Meryemde «

﴿فَارْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا﴾ bu ma'nâda merviydir. Sûrei Tahrîme de bak.

﴿وَجَعَلْنَاهَا وَابْنَهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ﴾ - Sûrei Meryeme bak.

sh:»3368

﴿٩٢﴾ اِنَّ هٰذِهِ اُمَّتُكُمْ اُمَّةً وَّاحِدَةً وَاَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوْا

﴿٩٣﴾ وَتَقَطَّعُوْا اَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ كُلُّ الْاِيْنَا رَاجِعُوْنَ ﴿٩٤﴾ فَمَنْ

يَعْمَلْ مِنَ الصّٰلِحٰتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ لِسَعِيْهِ وَاَنَا لَهٗ

كَاتِبُوْنَ ﴿٩٥﴾ وَحَرَامٌ عَلٰى قَرْيَةٍ اَهْلَكْنَاهَا اَنَّهُمْ لَا يَرْجِعُوْنَ

﴿٩٦﴾ حَتّٰى اِذَا فُتِحَتْ يَاجُوْجٌ وَمَاجُوْجٌ وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ

يَسْأَلُونَ ﴿٩٧﴾ وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ فَإِذَا هِيَ شَاخِصَةٌ أَبْصَارُ
الَّذِينَ كَفَرُوا يَا وَيْلَنَا قَدْ كُنَّا فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَذَا بَلْ كُنَّا
ظَالِمِينَ ﴿٩٨﴾ إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ
أَنْتُمْ لَهَا وَارِدُونَ ﴿٩٩﴾ لَوْ كَانَ هُوَآءَ إِلَهًا مَا وَرَدُوهَا وَكُلُّ
فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٠٠﴾ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَهُمْ فِيهَا

لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠١﴾

sh:»3369

﴿١٠١﴾ إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنْ الْحُسْنَىٰ أُولَٰئِكَ عَنْهَا
مُبْعَدُونَ ﴿١٠٢﴾ لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا وَهُمْ فِي مَا اشْتَهَتْ
أَنْفُسُهُمْ خَالِدُونَ ﴿١٠٣﴾ لَا يَحْزَنُهُمُ الْفَزَعُ الْأَكْبَرُ وَتَتَلَقَّيهِمُ
الْمَلَائِكَةُ هَذَا يَوْمُكُمْ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿١٠٤﴾ يَوْمَ نَطْوِي
السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجْلِ لِلْكِتَابِ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ
وَعَدًّا عَلَيْنَا أَنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿١٠٥﴾ وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ
مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ ﴿١٠٦﴾

Meali Şerifi

İşte bu sizin ümmetiniz bir tek ümmet, rabbınız da bir benim onun için hep bana kulluk edin 92 Onlar kumandalarını beyinlerinde parçaladılar, fakat hepsi bize rücu' edecekler 93 İmdi her kim mü'min olarak salihattan bir amel işlese onun sa'yine küfran yok ve her halde biz onun hesabına yazarız 94 İhlâk ettiğimiz karyeye dahi haramdır ki rücu' etmiyecek olsunlar 95 Nihayet Ye'cûc ve Me'cûc açılıb da her tepeden saldırdıkları 96 ve hak va'd yaklaştığı vakıt, o zaman işte o küfredenlerin derhal gözleri belerecek "eyvah bizlere biz bundan gaflet ettik, hayır kendimize zulmetmiş olduk" diyecekler 97 Haberiniz olsun ki siz ve Allahdan başka taptığınız nesnelere hep Cehennem mermisisiniz, siz, ona vürud edeceksiniz 98 Onlar ilâh olsalardı ona vürud etmezlerdi, halbuki

sh:»3370

hepsi onda muhalled kalacaklar 99 Öyle ki onların orada bir zeffiri var, bunlar da orada iken işitmiyecekler

100 Şübhe yok ki haklarında bizden husnâ sebmedenler, bunlar, ondan uzaklaştırılmışlardır 101 ve bunlar

canlarının istediğinde muhalled kalacaklardır 102 O fezei ekber bunları mahzun etmiyecek ve bunları

Melekler şöyle karşılayacaklar: bu işte sizin o gününüz ki va'dolunuyordunuz 103 O gün ki Semâyi kitablar

için defter dürer gibi düreceğiz evvel başladığımız gibi halkı iade edeceğiz, uhdemizde bir va'd, şübhe yok

ki biz yaparız 104 Şanım hakkı için zikirten sonra Zeburda da yazmıştık: ki her halde Arz, ona benim salih

kullarım vâris olacaktır 105

92. ﴿إِنَّ هَذِهِ﴾ işte şu-ya'ni şu önümüzdeki millet, bu Kur'an ile verilen tevhid ve islâm milleti
﴿أُمَّتِكُمْ﴾ sizin ümmetinizdir-sizin me'mur olduğunuz millettir. ﴿أُمَّةً وَاحِدَةً﴾ Ümmeti

vâhide olarak-bütün Peygamberlerinki gibi İmamı bir, Şeriati bir, Kiblesi bir olarak öne düşmüş bir cemaat

halinde ﴿وَأَنَا رَبُّكُمْ﴾ ben de rabbinizim ﴿فَاعْبُدُونِ﴾ binaenaleyh bana ibadet ve

ubudiyet ediniz. -Ya'ni ümmeti vâhide olabilmek için ancak beni ma'bud biliniz, bana ibadet ediniz 93.

﴿وَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ﴾ halbuki onlar emirlerini ya'ni Hukûmetlerini aralarında
parçaladılar-vahdeti milliyeyi bozdular ﴿كُلُّ آلَيْنَا رَاجِعُونَ﴾ fakat hepsi bize

raci'dirler-ya'ni o muhtelif fırkalar, mezhebler, milletlerin taptıkları, uydukları muhtelif ma'budler, matbu'lar

hiçtir. Hepsinin en nihayet dönüp gelecekleri merci' bizizdir. 94. ﴿فَمَنْ يَعْمَلْ﴾ 95.

﴿وَحَرَامٌ عَلَىٰ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا أَنَّهُمْ لَا يَرْجِعُونَ﴾ ihlâk etmiş

olduğumuz her hangi bir karyeye de rücu' etmemeleri

sh:»3371

haramdır. -Ya'ni Sûrenin başlarında geçtiği üzere helâke mahkûm ettiğimiz bir memleket ahalisine de

dönün bakalım denildiği zaman inkârlarından dönecekler, dönmemeleri mümkün değildir. Eyvah, bizler

zalim idik!... diye i'tiraf ederek feryad ede ede biçilip söneceklerdir. 96.

﴿حَتَّىٰ إِذَا فُتِحَتْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ﴾ Ta ki Ye'cûc ve Me'cûc açıldığı-Ye'cûc ve

Me'cûcu tutan ve bir rahmeti rabbaniyye olan o ahenîn sed, dini tevhid seddi açılıp o, ne idiği belirsiz halk

boşandığı (Sûrei Kehfe bak) ﴿وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ﴾ ve bunlar her tepeden

akın ederek çıktığı 97. ﴿وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ﴾ ve hak va'd yaklaştığı vakit-ya'ni

Kıyamet alâmetleri zuhur edip hesap gününün tekarrub ettiği vakit ﴿فَإِذَا هِيَ﴾ artık öyle müdhiş

bir hal ki ﴿شَاحِصَةً أَبْصَارُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ o küfür edenlerin-bunlara inanmayıp

bünyanı vahdeti rahnedar eden o nankör kâfirlerin gözleri fırlamış

﴿يَا وَيَلَّنَا قَدْ كُنَّا فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَذَا﴾ vay bizlere biz bundan hakikaten

gaflette idik ﴿بَلْ كُنَّا ظَالِمِينَ﴾ hayır bizler zalim idik diye çırpınacaklar. Ey müşrikler 98.

﴿إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ muhakkak ki sizler ve Allahdan başka

tapındığınız şeyler ﴿حَصَبُ جَهَنَّمَ﴾ Cehennem çırasısınız

﴿أَنْتُمْ لَهَا وَارِدُونَ﴾ siz ona varacaksınız 99.

﴿لَوْ كَانَ هَؤُلَاءِ آلِهَةً مَا وَرَدُّوهَا﴾ Eğer onlar ilâh olsaydılar ona varırlarmıydı

﴿وَكُلٌّ فِيهَا خَالِدُونَ﴾ halbuki hepsi -tapanlar ve tapılanlar onda muhalledirler. 100.

﴿لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ﴾ onların

sh:»3372

o tapanların orada öyle bir zeffirleri: öyle bir iç çekişleri vardır ki ﴿وَهُمْ فِيهَا﴾ bunlar, tapılanlar

oradadırlar da ﴿لَا يَسْمَعُونَ﴾ işitmezler.

101. ﴿إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَى﴾ Amma haklarında bizden

husnâ sebkemiş olanlar-ya'ni haklarında tarafı ilâhîden «

﴿عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ . لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ﴾
﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ لِسَعْيِهِ وَإِنَّا

﴿لَهُ كَاتِبُونَ﴾ gibi en güzel medh-ü tebşir kelimeleri sebkemiş, saadetleri mukadder kullar

﴿أُولَئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ﴾ bunlar ondan uzaklaştırılmışlardır. -Binaenaleyh Isâ ve Uzeyr ve

Melâike gibi ibadî mükremîn «

انَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ» hukmünden haricdir. Eğer

bunlar içinde kâfirlerin iddia ettikleri gibi ülûhiyyet iddia edenler bulunsa idi balâda geçtiği üzere «

وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَهٌ مِنْ دُونِهِ فَذَلِكَ نَجْزِيهِ جَهَنَّمَ» mantukunca

bunların da cezası Cehennem olacağı şübhesizdi. Fakat o mükrem kullar o kâfirlerin isnadlarından

müberrahtır. Kendilerinin ilâh ittihaz edilmesine razı olmak şöyle dursun yukarıdan beri izah edilemediği

vechile bunlar mahzâ tevhid için gönderilmiş, tevhid için mücahede etmişler ve bu suretle ikramı ilâhiye

mazher olmuşlardır. Böyle kendilerine en güzel haslet mukadder olmuş memduh kullar Cehennemden

öyle uzaktırlar ki 102. ﴿لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا﴾ hışıltısını bile duymazlar

﴿وَهُمْ فِي مَا اشْتَهَتْ أَنفُسُهُمْ خَالِدُونَ﴾ ve bunlar canlarının istediği şeyler

içinde muhalledirler. 103. ﴿لَا يَحْزَنُهُمُ الْفَزَعُ الْأَكْبَرُ﴾ o en büyük feza' dehşet

onları mahzun etmez ﴿وَتَتَلَقِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ﴾ ve onları Melâike şöyle karşılar:

﴿هَذَا يَوْمُكُمْ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ﴾ işte bu o gününüz ki

va'dolunuyordunuz diye müjdelerler.

104. ﴿يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ﴾ Düşün o günü ki

Semayı kitablar için defter dürer gibi düreceğiz ﴿كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ﴾

evveli halka bed'ettiğimiz gibi iade edeceğiz ﴿وَعَدًّا عَلَيْنَا﴾ üzerimize aldığımız bir va'd ki

﴿إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ﴾ muhakkak yapacağız-evveli halk, burada iade mukabili olmak itibarile

ilk hilkat demek olduğu zâhirdir. «

أَوَّلُ مَا خَلَقَ اللَّهُ نُورِي. أَوَّلُ مَا خَلَقَ اللَّهُ الْقَلَمَ. أَوَّلُ مَا

خَلَقَ اللَّهُ الْعَقْلُ» diye üç hadîsi şerif merviy olduğunu ve binaenaleyh akli evvel, kalemi evvel,

nuri Muhammedî demek olacağına nazaran iade nuri Muhammedî ile başlayacaktır.

105. ﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ﴾ Filhakıka zikirten sonra

Zeburda yazdık-Tevrattan sonra Zeburda, yahud bu babda ba'zı ihtarattan sonra Zeburda yazdık

﴿أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾ ki Arz, ona salih kullarım varis olur.

-Arz ifsad edenlerden alınır, verasete lâyık, hilâfete ehil salâhiyyetli hak kullarına verilir. Ya'ni sirri beka,

salâh kanununa müterettibdir, bozukların hakkı bekası yoktur. Fir'avn ve Cebâbirenin gark ve def'ıyla

onların zayıf gördükleri kulların Arzı mukaddesin şark-u garbına varis kılınması, Davudun Calûtü katledip «

يَا دَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ

« بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ » emriyle mazheri hılâfet edilmesi gibi vekayi' ile fi'len ihtar

olunduktan sonra Zeburda da bu kanun tansıs edilmiş ve bununla Âhır zamanda ümmeti Muhammedin verasetine işaret olunmuştur. Eslâh kanunu yahud elyak kanunu denilen bu kanunun hukmiledir ki evvelâ sureti umumiyede nev'ı beşer içinde Ehli kitab olan milletlerle diğerleri arasındaki mübareze de nihayet Ehli kitab, galebe etmiş; saniyen Ehli kitab içinde

sh:»3374

de ibtidaen Yehûd, galebe etmiş, ba'dehu Nesarâ, galebe etmiş, ba'dehu Müslimanlar galebe etmiş ve salâhını muhafaza ettikçe yine edecektir. Ve Zeburda ihtar olunduğu gibi burada Kur'an ile de haber veriliyor ki bi'seti Muhammediyyeden sonra veraseti Arz, iymanı tevhîd ile mü'min ve a'mali salihâ ile amil ümmeti vahide olarak zuhur edecek ve şirk ve tefrikadan, ısyân ve ihtilâftan korunarak en güzel amellerle sa'y-ü mücahede eyliyecek salih kullarındandır. Nihayet Gökler dürülüp Arz değıştikten sonra Arzı

Cennetin veraseti de bunlarındır. « وَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ » ile işaret edildiği ve ehadisî

sahihada varid olduğu üzere bu ümmette de tefrikalar çıkacak, arada emir, parçalanacak, memleketler zayıf

olacak, maamafih yine Peygamber ve eshabının yolunda giden bir firkai naciye, zümrei salihîn, garib

kalacak, sonra yine din bed'ettiği gibi dönüp zuhur edecek, Peygamberlik iddiasında bulunacak olan otuz kadar deccalden sonra ülûhiyyet iddiasına kalkışacak olan koca Deccal, Mesihin nüzulile helâk olacak, derken Ye'cûc ve Me'cûc çıkacak, Yer yüzünde görülmedik fesadlar, tasvire sığmaz harbler yaptıktan sonra biemrillah mahvolacaklar, artık salib kırılacak, hınzır öldürülecek, salihîn hâkim olacak, şer'ı Muhammedînin ta'mimile beşeriyet bir devri saadet girecek velhasıl suğra ve vüstâ nice kıyametlerden sonra dabbetülarzın hurucü ve Güneşin Mağribden tulûu ve surun nefhile büyük Kıyamet kopacak, ve nefhaâhi saniye ile, hal kı evvel başladığı gibi iade oluncak, haşr-ü neşr olup yevmi din, sureti mutlakada gelecek, akıbet Cennet salihlerin olacaktır.

﴿ ۱۰۶ ﴾ اِنَّ فِيْ هٰذَا لَبَلٰغًا لِّقَوْمٍ عٰبِدِيْنَ ﴿ ۱۰۷ ﴾ وَمَا
اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا رَحْمَةً لِّلْعٰلَمِيْنَ ﴿ ۱۰۸ ﴾

sh:»3375

Meali Şerifi

Şübhe yok ki bunda âbid bir kavm için kâfi bir öğüd vardır 106 Ve seni sâde âlemîne rahmet olarak

göndermişizdir 107

106. ﴿انَّ فِي هَذَا﴾ muhakkak bunda-bu Kur'anda ve bilhassa bu Sûrenin mazmununda
﴿لِبَلَاغًا لِّقَوْمٍ عَابِدِينَ﴾ âbid bir kavim için her halde bir belağ vardır. -Ya'ni himmetleri

hakikaten ibadete masruf olan efrad ve cemaat için bâliğan mâ belağ bir nasihat, maksada iysal etmeğe

kâfi bir tebliğ vardır. Ve hattâ bu son hitab, belki yalnız bu son kanun başlı başına bir belağdır ki ibadetin

hakikatini, ma'bubü, nübüvveti, gayei maksudeyi tebliğ eder.

107. ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ ve seni ancak âlemîne rahmeten

gönderdik-ya'ni ya Muhammed başka bir sebep için değil ancak bütün âlemlere ve bâhusus zevil'ukul

âlemlerine merhamet ettiğimiz için, veya başka bir halde değil ancak âlemine bir rahmet olarak Resul

gönderdik; risaletin umuma bir rahmeti ilâhiyye veya sen bir rahmeti ammesin ki bütün zevilukul âlemlerine

o salâh ve sen te'lim edeceksin ve bütün âlem bundan müstefid olacaktır. Artık vay o bedbahtlara ki bu

rahmetten kaçınırlar ve bu nura karşı göz yumarlar.

Ey rahmetenlilâlemîn :

﴿١٠٨﴾ قُلْ إِنَّمَا يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُمُ اللَّهُ وَاحِدٌ فَهَلْ أَنْتُمْ
مُسْلِمُونَ ﴿١٠٩﴾ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ آذَنْتُكُمْ عَلَىٰ سَوَاءٍ وَإِنْ
أَدْرَىٰ أَقْرَبٌ أَمْ بَعِيدٌ مَا تُوعَدُونَ ﴿١١٠﴾

sh:»3376

﴿١١٠﴾ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ
﴿١١١﴾ وَإِنْ أَدْرَىٰ لَعَلَّهُ فِتْنَةٌ لَكُمْ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿١١٢﴾

Meali Şerifi

De ki: bana sade vahyolunuyor ki: ilâhınız ancak bir ilâhdır, şimdi siz müsliman oluyor musunuz? 108

Bunun üzerine aldırılmazsa o halde de de ki: size düpedüz ilân ettim, ve bilmem bu size edilen va'd-ü

va'id pek yakın mi, yoksa uzak mı? 109 Şübhe yok ki o, söylenenden, açığa vurulanı da bilir gizlediğinizi de

bilir 110 Ve bilmem belki bu-mühlet-sizin için bir imtihan ve vakta kadar bir istifadedir 111

108. ﴿قُلْ﴾ de ki-her kim esas ve her salâhın başı olan ma'bud mes'elesinde

﴿انَّمَا يُوحَىٰ إِلَيَّ﴾ bana ancak şöyle vahy olunuyor:

﴿انَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ وَاحِدٌ﴾ hepinizin ilâhı ancak bir ilâhdır ki-Allahdır. Balâda isbat

olunduğu üzere maadası batıldır. ﴿فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ﴾ Binaenaleyh sizin buna islâmınız

var mı? -Bu vahyi teslim edip kemali ihlâs ile hepiniz bir ilâha inkiyadı kabul ediyormusunuz? Kısaca böyle

tebliğ et 109. ﴿فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ﴾ kabul etmedikleri takdirde de şöyle de:

﴿أَذْنَتُكُمْ عَلَىٰ سَوَاءٍ﴾ size alesseviyye iyzan, ettim-emri bildirdim, tehlikeyi ilân

eyledim-iyzan hali harb ilân etmek ma'nâsına da geldiğine göre bu âyetin nüzuliyle Resulullah Mekke

müşriklerine karşı vaz'iyetin hali harb olduğunu anlatmış demek olur ki şu halde ileride

vâki'

sh:»3377

olacak Bedr muharebesinin ilânı da bu andan itibaren yapılmış demektir.

﴿وَإِنْ أَدْرَىٰ أَقْرَبٌ أَمْ بَعِيدٌ مَا تُوعَدُونَ﴾ Ve size yapılan o va'id, yakınımı

uzak mı bilmem-ya'ni dini hakkın zuhuru, müslimînin galebesi ve yahud Kıyametin kopması lâbüdd

olduğunda şüphe yoksa da yakın mı uzakmı bilmem. Şu halde Sûrenin başında «

« هَرَاتَى قَرِيبَ » buyurulması « اقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ »

﴿ اِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ ﴾ Şübhe yok ki

o-Allah-sözün i'lân edilenini de bilir, sizin ketmettiklerinizi de -binaenaleyh cezanızın vaktını da bilir. 111.

﴿ وَاِنْ اَدْرَىٰ لَعَلَّهٗ ﴾ Ve bilmem belki o-o ikinci şık ya'ni vaîdin uzaması, cezanızın te'hiri

﴿ وَمَتَاعٌ اِلَىٰ حِيْنٍ ﴾ ve bir zamana kadar bir sizin istidrac ﴿ فِتْنَةٌ لَّكُمْ ﴾

meta'dır-bir istifade ile oyalayıştır.

Bu emri tebliğ ve bu iyzanı icra ettikten sonra Resulullahın ne yaptığına gelince :

Şöyle duâ etti :

﴿ ۱۱۲ ﴾ قَالَ رَبِّ احْكُم بِالْحَقِّ وَرَبُّنَا الرَّحْمَنُ الْمُسْتَعَانُ
﴿ عَلٰى مَا تَصِفُوْنَ ﴾

Meali Şerif

Dedi: ya rabb! hakka hukmet ve rabbımız rahmandır ancak isnadlarınıza karşı sığınılacak müstean

112

sh:»3378

112. ﴿قَالَ﴾ dedi ﴿رَبِّ احْكُم بِالْحَقِّ﴾ rabbim! Hakk ile hukmünü ver -
adaletin gecirmesin ﴿وَرَبُّنَا الرَّحْمَنُ﴾ ve Rabbımız o Rahmandır ki
﴿الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ﴾ isnad ettiğiniz vasıflarınıza karşı müsteandır - ey zalimler!

Sihirdir, edgasü ahlâmdır, iftiradır, şıırdır gibi isnadlarınıza, dini islâm ve müslimîn aleyhindeki küfriyatınıza

karşı avn-ü nusrati matlûb olan ancak odur.